

prof. dr hab. Anna Jeremus-Lewandowska

Dziedzina: Sztuki muzyczne

Dyscyplina artystyczna: wokalistyka

Akademia Muzyczna im. I.J. Paderewskiego w Poznaniu

Poznań, 28 kwietnia 2023

**Recenzja w przewodzie doktorskim mgr Lifei Wang
w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej wokalistyka**

Zleceniodawca recenzji

Zlecenie podjęte w związku z decyzją Rady Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie o powołaniu mnie na recenzenta w przewodzie doktorskim mgr Lifei Wang. Przewód doktorski jest prowadzony na podstawie ustawy z dnia 14 marca 2003 o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki t. j. (Dz. U. z 2017, poz. 1789), Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 19 stycznia 2018 (Dz. U. z 2018, poz. 261) w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora oraz art. 179 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 3 lipca 2018. Przepisy wprowadzające ustawę – *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 30 sierpnia 2018, poz. 1669).

Do nadesłanego mi przez przewodniczącego Rady Dyscypliny Artystycznej pisma została dołączona dokumentacja doktorantki: dzieło artystyczne oraz opis.

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska mgr Lifei Wang pt. *Studium procesu integracji europejskiej techniki śpiewu bel canto z chińskim śpiewem ludowym*, składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz opisu, stanowiących łącznie pracę pod wspomnianym tytułem.

Dzieło artystyczne obejmuje jedenaście fragmentów:

1. *Arariyo*
2. *Każdy wychwala nasz dom*
3. *Pieśń wyemancypowanych chłopów*
4. *Oda do kwiatu śliwy. Na melodię Bu Suan Zi*

5. *Haftowana sakiewka*
6. *Brama rodowej posiadłości*
7. *Ozdobna cytra*
8. *To właśnie ja*
9. *Wariacje Mairy*
10. *Będę cię kochać poza grób*
11. *Święto Latarni. Na melodię Qing Yu An*

Zarejestrowane utwory stanowią ciekawy materiał poznawczy, reprezentując różne pod względem historycznym, geograficznym, muzycznym, kulturowym i emocjonalnym – regiony Chin. Charakteryzują się pięknem i śpiewnością melodii, prostą i szczerością tekstów. Są zarazem nostalgiczne i radosne oraz głębokie emocjonalnie, pełne lokalnego kolorytu, co decyduje o jej wartości artystycznej. Niektóre fragmenty zawierają także elementy wirtuozowskie jak np. wysokie trzymane nuty, duże skoki interwałowe, wyrazy dźwiękonaśladowcze, melizmaty, pochody staccatowe w wysokiej tessiturze (pieśń II). Ciekawym jest też przedstawienie fragmentów inspirowanych tradycyjną operą chińska (np. fragment VI, XI). Wybór utworów dokumentuje fakt kultywowania w Chinach dziedzictwa kulturowego wielu mniejszości narodowych.

Doktorantka realizuje materiał zgodnie z zasadami wykonawstwa chińskiej pieśni ludowej, natomiast w każdym fragmencie czytelne jest również zastosowanie wybranych elementów techniki *bel canto* – co szczególnie uwidacznia się w takich komponentach wykonania jak: oparcie oddechowe, szerokość toru dźwiękowego, barwa głosu, nasycenie emocjonalne. Ewidentnie widoczne jest także przy wykonaniu nut z najwyższej części skali głosu (*staccata* w pochodach koloraturowych np. fragment II, trzymane długie nuty np. fragment XI).

Głos doktorantki charakteryzuje się piękną nasyconą barwą w niższych częściach skali oraz jasnością i prawidłową intonacją w wysokiej części skali. Bogactwo barwy i wykorzystanie elementów techniki *bel canto* daje doktorantce możliwość wykonania repertuaru różnorodnego pod względem muzycznym, z wykorzystaniem różnych środków wyrazu, wymagającym pod względem technicznym (wykorzystanie rozległej skali głosu, *staccato*, *glissando*, wysokie trzymane dźwięki, technika ornamentacyjna np. pieśń IV itp..).

Doktorantka wykonuje poszczególne utwory w taki sposób, że ich przesłanie emocjonalne jest czytelne także dla słuchacza z innego kręgu kulturowego. Wykonuje kolejne utwory z dużym zaangażowaniem, brawurowo pokonując zawarte w nich problemy muzyczne, techniczne i te wynikające z warstwy brzmień słownych w języku chińskim.

Na uwagę zasługuje bardzo dobra współpraca z pianistą, który znakomicie wyczuwa solistkę tak we fragmentach spokojnych, jak i brawurowych partii wokalne oraz partii fortepianowej.

Integralną częścią dzieła artystycznego jest jego opis w postaci rozprawy pisemnej. Całość zawarta jest na 192 stronach. Opis dzieła artystycznego zawiera: spis treści, wstęp, cztery rozdziały główne, słowo końcowe, podziękowania i bibliografię (343 pozycje, głównie literatury chińskojęzycznej, ale także anglojęzycznej i polskiej).

Opis spełnia wymogi pracy naukowej.

We wstępie doktorantka uzasadnia wybór tematu pracy doktorskiej oraz formułuje główne tezy pracy:

- Czy istnieje oddziaływanie *bel canto* na estetykę kultywowania chińskiego śpiewu ludowego, a jeżeli tak to w jakim stopniu sztuka *bel canto* jest asymilowana przez różne odmiany chińskiego śpiewu ludowego.

W pracy doktorantka przywołuje: definicję pojęcia chińskiego śpiewu ludowego i *bel canto*, dokonuje porównania, analizy i podsumowania oraz sygnalizuje różnice w zakresie kulturowym oraz technik śpiewu itd. Przedstawia także proces sinizacji *bel canto*, jego integrację z chińskim śpiewem ludowym i proces rozwojowy.

Rozdział 1. *Chiński śpiew ludowy* – jest szerokim omówieniem zjawiska artystycznego, nazwanego w Chinach „śpiewem ludowym”, z wypunktowaniem różnic w rozumieniu tego terminu w Chinach i w Europie:

„W przypadku Chin jego zakres znaczeniowy obejmuje unikatową chińską sztukę śpiewu tradycyjnego i tradycyjne techniki śpiewu, ale też w wielu opracowaniach, rodzimy popularny nurt rozrywkowy bazujący na odwoływaniu się do estetyki tradycyjnej”¹.

Omawia historyczne pochodzenie chińskiego śpiewu ludowego, cechy szczególne, jego istotę i tradycyjny charakter, rolę emocji w śpiewie, koloryt oraz znaczenie w śpiewie ludowym od czasów starożytnych po współczesne. Drugim omówionym zagadnieniem jest europejskie *bel canto*: jego cechy charakterystyczne, zakres terminu *bel canto*, podstawowe elementy techniczne i używane w tej technice środki wyrazu. Doktorantka dokonuje porównania chińskiego śpiewu ludowego oraz *bel canto*, a także poświęca cały podrozdział na wykazanie wpływu *bel canto* na śpiew ludowy, przy zachowaniu narodowego charakteru tego drugiego.

Rozdział II. *Podobieństwa i różnice pomiędzy bel canto a śpiewem ludowym* – Doktorantka analizuje badania nad podobieństwami i różnicami omawianych dwóch metod śpiewu, które mogą być pomocne

¹ Lifei Wang, opis pracy doktorskiej, s. 9.

przy lepszym poznaniu i rozumieniu przynależnych im systemów sztuki, przyczyniających się do rozwoju badań teoretycznych nad sztuką śpiewu w Chinach. Omawia zagadnienie w kontekście podobieństw: estetyki wykonania, pracy oddechowej, dykcji, stylu muzycznego oraz różnic m.in.: różnic kulturowych, artystycznych (ekspresja, estetyka dźwięku, rezonans), techniki wokalne (oddech, melodyka i fonetyka języka, emisja dźwięku, wykorzystanie rezonansu klatki piersiowej, gardła i głowy, mowy ciała, gatunków muzyki wokalne, stylu). Rozdział ten, ze względu na bardzo dogłębne omówienia i wsparcie na licznych cytatach literatury fachowej (zwłaszcza chińskich teoretyków muzyki i śpiewu), ma ogromną wartość merytoryczną i poznawczo-dydaktyczną.

Rozdział 3. *Bel canto i chińska sztuka śpiewu ludowego – synteza i rozwój*. Autorka dokonuje rzetelnego przeglądu naukowych opracowań tematu, wskazując na obowiązujące tendencje i deklarowane postulaty:

„Współcześnie szkoła ludowego śpiewu, kierując się przesłanką o obowiązku zachowania swoich oryginalnych właściwości, aktywnie integruje elementy *bel canto*, zapożycza i przyswaja esencję *bel canto*, w rezultacie czego dokonał się przełom oraz określenie kierunku dalszego rozwoju współczesnej muzyki ludowej”².

Dokumentuje tę tezę, poruszając się na płaszczyznach integracji i rozwoju *bel canto* w praktyce wokalistów chińskiej muzyki ludowej oraz na poziomie naukowo-universyteckim. W ciągu ostatnich lat w Chinach ukazało się wiele monografii, publikacji i artykułów na temat sztuki wokalne.

„Dziś w czasach wielkiej różnorodności udoskonalenie teoretycznego systemu chińskiej sztuki wokalne już osiągnęło zamierzony cel, opierając się na naukowej teorii, uwypukliło bogactwo cech muzyki ludowej, wskazując kierunek dalszego rozwoju sztuki wokalne”³.

Rozdział 4. *Analiza pieśni nagranych na załączonej płycie CD, w ich kształcie artystycznym stanowiącym egzemplifikację omawianych zagadnień – artystyczna koncepcja rozwiązania założonych tez*. Rozdział ten ma charakter analityczny. Doktorantka analizuje w nim prezentowane w dziele artystycznym jedenaście fragmentów – od strony analizy muzycznej, analizy formy i analizy wykonawczej. Rozdział interesujący, oparty na doświadczeniach własnych doktoranckich, zawierający wiele cennych uwag wykonawczych dotyczących opisu metody wykonawstwa chińskich pieśni ludowych, a także wykorzystania w prezentowanych pieśniach elementów metody *bel canto*. Każdorazowo opisy osadzone są na tle kulturowym i historycznym. Stanowi ciekawą bazę repertuarową dla studentów z Chin.

² Shi Weizheng 石惟正, Podstawy wokalistyki (声乐学基础) [M], Renmin Yinyue Chubanshe, Pekin 2002:1, str. 355 (cytat zamieszczony w pracy, s. 70).

³ Lifei Wang, opis pracy doktorskiej, s. 88.

W słowie końcowym doktorantka zawiera podsumowanie będące odpowiedzią na tezy postawione we wstępie: chociaż obie techniki wokalne powstały w innym czasie, miejscu i kulturze, integracja ich w kontekście chińskiej pieśni ludowej dokonywała się i nadal dokonuje, a proces ten oceniany jest w Chinach bardzo pozytywnie, pozwalając na ciągły rozwój i uzyskanie wielu spektakularnych efektów w dziedzinie chińskiej wokalistyki artystycznej. Jest także postrzegany jako element umożliwiający promocję chińskiej kultury wokalne w Europie i na świecie.

Praca napisana jest pięknym językiem polskim. W czytelny i wyczerpujący sposób omawia badane zagadnienia. Praca zawiera przykłady nutowe.

Mgr Lifei Wang w swoich badaniach naukowych jest rzetelna, przeprowadza analizę wybranych zagadnień bardzo dokładnie (o czym świadczy bogata bibliografia). Jest zaangażowana i bardzo dobrze zorientowana w temacie.

Opis dzieła jest interesujący, zwłaszcza rozdział III, w którym doktorantka bardzo dokładnie omawia różnice i podobieństwa metody *bel canto* i chińskiego śpiewu ludowego, a także rozdział IV, w którym udokumentowała (w oparciu o literaturę z dziedziny) stałą potrzebę integracji obu metod wokalnych oraz niezwykle pozytywne efekty ich wzajemnego na siebie oddziaływania.

Myślę, że powinna być rozpowszechniona zwłaszcza wśród studentów z Chin.

Tytuł rozprawy doktorskiej jest zgodny z treścią opisu. Rozprawa doktorska spełnia wymagania pod kątem merytorycznym i edytorskim – zgodnie ze standardami.

Konkluzja

Przedstawiony zapis dzieła artystycznego oraz jego opis stanowią integralną całość pracy doktorskiej. Wobec powyższego stwierdzam, że praca doktorantki mgr Lifei Wang, poprzez naukowy i nowatorski charakter stanowi niezwykle interesującą bazę wiedzy teoretycznej na badany temat, a przez to wnosi wkład w rozwój dyscypliny artystycznej – wokalistyka, jak również w dziedzinę sztuk muzycznych. Doktorantka wykazała się szeroką wiedzą teoretyczną, rozeznanie w literaturze specjalistycznej, umiejętnością do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej i naukowej. Rozwiązała założenia zagadnienia artystycznego i spełniła tym samym wymagania Ustawy.

Stawiam wniosek o jej przyjęcie.

prof. dr hab. Anna Jeremus-Lewandowska